

Literatura

«Uste nuena baino mundu konplexuagoa da islamdarrena»

Hona Marokon hasi eta Txinako mugan amaitzen den bidaia, istorio bilduma, denboran atzera eta aurrera dabilena. Islamaren gainean duen ikuspegiaren atal bat aldatu du bertara Jose Enrike Urrutia Capeau (Iurreta, 1954) idazle eta margolariak, Mahoma zaleen artean igeri egin ondotik. Mundu irudiz hain urruneko hori gure klasikoen iturri garbitik edanez idatzi du, ohi duen estilo eta modu pertsonalean.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Zaldi Ero

Lau urte ere badira aurreko liburu hartatik, *Ergelen nonbrea* (Pamiela). Aldizkari honetan bertan egin genizun elkarriketa. Hala ere, zure arrangura, ez genizun Jürgen en galdera egin: "Zein da egoeraren egoera?", erran nahi baita, zertan da liburuaren xedea? Ez nuke huts bera egin nahiko.

Liburu baten aurrean jartzen garela, pentsatu behar dugu idazleak baduela gogoeta bat, egin duen lan hartaz. Horretan da Jürgen en galdera hori. *Assilah-ko eroa* honetan, berriz, arabiar giroko istorioak batu ditut. Aspaldi egin izan ditut gisako istorioak, *Mila gan eta bat gehiago* liburu guztiz klasikoa-ren harian, etengabe jotzen baitut iturri horretara, irakurtzera. Zaletasuna, beraz. Horregatik nituen idatzizak arabiar istorioak. Batzuk eginak nituen ez, Islamari buruzko ikuspegi eskaintzea etorri zitzaidan gogora; eite bereko narrazio gehiago idatziz betiere, jakina. Handinahia dirudi, baina hori da nik, nire neurrian, egin nahi izan dudana. Horregatik

baliatu dut liburuaren egitura hiru ataleko hori ere, istorio zerrenda huts eskaini gabe. Lehenengo atalean, Islamaren hazkundea ageri da. Bigarrenetan, abasiden sasoia, kalifak indarrean daudenean. Hirugarrenetan, geroko endekatzea, apurka-apurkako galdera prozesua. Horrela osatu dut Islamaren ikuspegi hau. Horra Jürgen en galdera garbi eta klar ihardetsirik!

Jose Enrike
Urrutia Capeau

Aitzin solasean Marokora egin zenuen bidaia duzu aipagai. Hori ote da narrazio bilduma honen abiapuntu?

Behin batean, hamasei urte nituenean, Turkian izan nintzen, Ezmirnan eta bestetan. Gainerakoan, Tunisia eta Maroko baizik ez ditut ezagutzen. Eta Marokora baino lehen ere banuen arabiar giroko istoriorik idatzia. Erlijio kontuetatik abiatzen nintzen, horixe baita gehien interesatzen zaidan alderdia. Mairu herririk ez ezagutu arren, *Korana* eta bestelako liburuak irakurrita idazten nituen nire istorioak. Jakina, Marokora behin eta berriz eta askotan joanda, eta Assilah-n hiru hilabeteko egonaldia egin ondoren, nola ez idatzi! Mundu hura sekulako kolpea gertatu zitzaidan, oso mundu ezberdina baita alde askotan. Horrekin batera, Maroko iparraldean beste hizkuntza bat bazela jakiteak —bereber hizkuntza, alegia—, bada, uste baino gehiago korapilatu zuen nik

"Nik ez dut zalantzarik nor hartu eredu: burua, Axular!"

nuen ikuspegia, hura uste baino askoz ere mundu konplexuagoa zela jabetu nintzen. Denetarik topatzen da han, nahasian, eta interesa piztu zitzaidan, nola arraio bizi ote den jende hura.

Hiru hilabeteko egonaldia Assilahn, diozu. Horrek ekarri ote du liburu honetako ipuin sendoena izenburuko bera izatea, *Assilah-ko eroa*?

Lekua baliatu dut nik, oso ederra baita. Batetik, itsasoa; bestetik, razulien jauregia... Leku ederra, badiotsut, zuri-zuria koloretan pintatua. Ipuina pintore bati buruzkoa denez, bada, ezin egokiagoa dut Assilah.

Argitasun bila dabilen pintorea...

Lehenbizian ez daki helburua argitasuna dela. Berak Assilah-ko dorre eta bazterrak pintatu nahi ditu, bide hartatik nahi duena lortzen ez duela konturatzen den arte. Horregatik uzten dio pintatzeari amaieran.

Cecilia Arrozarenaren *El roble y la ceiba. Historia de los vascos en Cuba* (Txalaparta, 2003) liburuan ber maneran deskribatzen zaituzte zu: "Argitasun bila dabilen pintorea".

Horrela deskribatzen nau Arrozarenak, bai. Hain zuzen, Marokon deskubritu nuen nik argitasuna. Assilahko eroari gertatzen zaiona neuri gertatu zitzaidana da, neure esperientzia. Ezina da argitasuna pintatzea, non edo non islatuta ez bada. Monetek ere ezin izan zuen! Horretara gehien hurbildu dena izan arren. Kontuan har aitzo batez urratu zituela Monetek bere margolanak, ezin zuelako argitasuna berak nahi zuen heinean islatu. Gainera, itsutzen ere ari zen, ikusmena galtzen.

Argitasunaren bila ero

"Ikusten dut argitasun jakin bat eta hura margotzen saiatzen naiz. Argitasun hori, bestalde, momentu zehatz bateko kontua izaten da. Orain hor da, orain ez dago. Eguzki egun betean, urdin-urdina duzu mendebaldea. Ekialdea, zurixka?... Zeruak duen argitasun hori, tristetasun hori erakutsi nahiko nuke nire pinturan, baina ezinezko da, ez dago modurik. Horregatik uzten dio pintatzeari Assilah-ko eroak, Thierry pintoreak. Eta bilakatzen da begirale, so egile! Ni, hala ere, ez nago trankil pintatzen ez badut. Fistula horia [*Cassia fistula*] delako arbola ikusi, atzean etxe bat urdina duena, horitasuna areagotzen duena... Horitasun hutsa da hura! Hori ikusi eta pintatu beharra daukat. Saiatu, bederen, nahiz eta egindakoa gero apurtu!".

Zientziaren kutxa **Guneko simulagailu berrietan, dibertsioa ziurtatuta duzu!**

- 4 plazako bi plataforma.
- 9 pelikula ezberdin eta joystick-arekin gidatzeko aukera.

gizarte kutxa
ZIENTZIAREN KUTXAGUNEA
KUTXAESPACIO DE LA CIENCIA
Zugandik Zugana

Donostia - www.kutxaespacio.es - 943 012 478

Ikusiak ditut haren lanak Parisen, urratuta! Ezintasuna!

Zer dute ikustekorik ipuin atariko marrazkiek eta ondoren datozen istorioek?

Argitaratuko diren ipuinak erabaki ondotik dator marrazkiak egitea. Liburuaren prozesua oso da luzea, urteak ere igarotzen dira. Hasierako liburutik bost urte geroago argitaratzen den hartara, ez dago ikustekorik. Bitarte horretan erabat aldatzen da liburua. Marrazkietan, berriz, lagunak agertzen ditut, Txema Larrea, Luigi Anselmi, Jesus Etxezarraga, Jose Julian Bakedano... jolasean, moztortuta. Lagunekin batean barre egin nahi dut, ez besterik. Kanpoan bizi naiz eta ez dut haiekin harreman handirik, baina gogoan ditut, eta horixe esan nahi diet marrazki bidez. Barkoxtar lagunak ere ageri dira marrazki horietan, jakin dezaten ez ditudala ahaztu. Horrela ageri dira, inoren itxuran; bata da mairu, beste sultan, hurrena Simbad... Osagai komikoa duzu.

Osagai komikoa –marrazkia–, konstantea zure lanetan, *Kadrila alegera festan da* (Pamiela, 1979) lehen lan hartatik hona.

Umorea sartzea gustatzen zait, dela marrazkien bidez, dela hiruzpalau ipuinetik behin

Ideiatik ipuinera

“Ideia baten inguruan muntatu ditut istorioak, irudietatik abiatu gabe. Ideiaren bat ibili askotan buruan eta, xehetasun edo elementu txikiren batetik ideia beste era batera agertzea gertatu izan zait. Horrela dator ipuina”.

umorearen bidetik joz. Gozatu egiten dut halako pitokeriak idazten, zertan ez idatzi, bada! Hala ere, umorea ez da liburu kanpotik barrura ekartzen dudana ezer, liburuko istorioari berari dario umorea.

Idazteko manera ez duzu batere pitoa. Klasikoak dituzu eredu, eta haien egikera landua darabilzu, ekialdeko euskararen usainean.

Idazteko manera pitoa ez, jakina! Prefosta! Moliere da hor: barre egiten duzu hura irakurtzean, baina haren hizkuntza ez da pitoa batere! Egoera da barregarria, ez hartarako hizkuntza.

Hizkuntza batu estandarra.

Liburu honetan Euskaltzaindiaren arau eta gomendioak barneratu ditut. Aurrekoan, ez nuen horrelakorik egiterik izan. Atzerrian bizi naizenez, ni kanpoan nintzen bitarte luzean Akademiak hainbat arau ezarri zituen, batzuetan lehenagokoak aldatu ere bai, eta nik arrastorik ere ez, ez nuen horren berririk batere. Euskaltegian euskara irakasle izan nintzenetik hona hainbat aldaketa izan dira baina nik ez dut prozesua bizi izan. Eta nola jakin, erbestean? Ustekabean harrapatu ninduen aldaketak. Horregatik, aitortzen dut aurreko liburua [*Ergelen non-*

donostiakultura.com
San Sebastián, ciudad de la cultura

2010eko UDAZKENA

Urriak 10	Mayte Martín Musika • Victoria Eugenia • 19:00
Urriak 12	Omar Faruk Tekbilek Musika • Victoria Eugenia • 19:00
Urriak 15-17	No me hagas daño, Tanttaka Antzerkia • Antzoki Zaharra • 20:00 • Estreinaldia
Urriak 29	Eta tira eta tunba, Joseba Tapia Musika • Imanol Larzabal (Lugaritz) • 21:00
Urr / Aza 30-5	Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren XXI. Astea Zinema • Antzoki Zaharra, Victoria Eugenia
Azaroak 6-7	Errautsak, Le Petit Théâtre du Pain Antzerkia • Gazteszena (Egia) • 20:00
Azaroak 11-14	Xabinaitor, Gorringo Antzerkia • Antzoki Zaharra • 20:00 (13, 20:00 + 22:30)
Azaroak 13	Sok (2), Kukai Dantza • Gazteszena (Egia) • 20:00
Azaroak 20-21	Romeo & Julieta, Malandain Ballet Biarritz Dantza • Victoria Eugenia • 20:00
Azaroak 27-28	Duda razonable, Vaivén Producciones Antzerkia • Victoria Eugenia • 20:00 • Estreinaldia
Abenduak 16	Bide Ertzean Musika • Victoria Eugenia • 20:00
Abenduak 18	Sehaska, Kresala Dantza Taldea Dantza • Antzoki Zaharra • 20:00

brea] ez dela zuzen estandarraren bidekoa. Baina honetan ahaleginean saiatu naiz, erabaki diren bezala ezartzen hitzak, Euskaltzaindiari men eginik.

Zer diozu klasikoentzat duzun jaiera horretaz?

Ez dut esateko askorik. Batua egiten ari ziren sasoian hasi nintzen idazten. “Hizkuntza idatzia asmatu behar den honetan, logikoena klasikoak oinarri hartzea duk”, pentsatzen nuen nik. Eta, klasikoetan, buruzagia, Axular. Gustatzen zaidan hizkuntza moldeak, bestalde. Batzuetan, zubereraz idatzi nahiko nuke, oso baita adierazkorra –horra pastoralak, esate baterako, hango irain eta bestelakoak–, baina, gainerakoan, ahal den hobekien idatzi nahi dut, eta horretarako dut Axular oinarri,

nahiz eta gaur egungo moldera ekarri behar den, eta gaur egungo istorio, gai eta kontuak azaltzera.

Nahiz eta irakurleari arrotz egin bide hori...

Ez dakit, bada! Eta zer egin behar duzu, Kirikiño hartu eredu? Ez, ezta? Aita Larramendi? Bikaina! Primeran idazten zuen, gaztelaniaz! Beste bat... Nik ez dut zalantzarik nor hartu eredu: burua, Axular!

Zergatik idatzi?

Hizkuntza gustatzen zait niri. Hizkuntza hartu eta harekin gauzak esatea. Flaubertek, adibidez, badu liburu bat, lau ipuin edo istorio biltzen dituenak. Istorioak, berriz, ez dira berak asmatuak. Bata, esaterako, San Juan Bataiatzailearen istorioa da. Flauberten idatzi hori irakurri, eta liluragarria da; frantsesez, batik bat. Eta berak dio: “Irakurri ditut istorioak berriz. Ez nekien frantsesa hain ederra izan zitekeenik!”. Bada, nik ere plazer hori dut, gustu hori, edertasuna. Jakina, nik erabiltzen ditudan forma klasikoek berririk ez badu irakurleak –batuko forma zuzenak izanagatik ere–, akabo, pikutara! Nik baliatzen ditudan formak ez direla gehien usatzen direnak? Ongi da, baina gustuko ditudanak dira. Niri gustatzen zaidana ez da lurretan usatzen dena. Eta zer egingo dut nik!

Zer duzu pintura, zure liburu eta lanari hain loturik ageri den beste jardunbidea.

Kolorea, kolorearen lilura, Picassok esaten zuena. “Laurogei urte daramatzat ikerketan, kolorea zer arraio ote den jakinguran!”. Horixe. ■

Tolosa etorbidea 123, Donostia

© 943 317 162

www.xarmajatetxea.com

